

Η γενιά μου έχει ζήσει το Παλαιστινιακό έντονα και έχει ανεξίτηλες μνήμες από τις κατά καιρούς εξάρσεις του.

Θυμάμαι όταν ήμουν δεκαοκτώ ετών, το 1955, που πήγα στην Αυστρία για σπουδές, και προτού βρω δωμάτιο, έμενα σε έναν jugendherberge (ξενώνα νεότητας), που είχε τέσσερα κρεβάτια-κουκέτες, όπως οι θάλαμοι του στρατού. Εμένα μου έδωσαν ένα επάνω και στο κάτω κοιμόταν ένας παράξενος τύπος. Όπως και στον στρατό, πάντα άφηναν ένα αναμμένο φως τη νύχτα. Σε μια στιγμή κοίταξα κάτω και έντρομος είδα τον τύπο να βάζει ένα πιστόλι κάτω από το μαξιλάρι του. Πρόσεξε ότι τον είδα και μου είπε: «Είσαι Εβραίος;». «Όχι, είμαι Έλληνας». «Εντάξει, γιατί είμαι Παλαιστίνιος μαχητής και εμείς είμαστε σε πόλεμο με τους Εβραίους». Όπως καταλαβαίνετε η ψυχή μου πήγε στη Κούλουρη... Και συνέχισε: «Σκοπός μας είναι η εξόντωση του Ισραήλ». Με παρακάλεσε να μην πω τίποτα για το όπλο, γιατί θα τον έδωχαν από τον ξενώνα και τις επόμενες μέρες, που έμενα εκεί μέχρι να βρω δωμάτιο, μου είπε την ιστορία του. Αυτή ήταν η πρώτη επαφή μου με το Παλαιστινιακό.

Στο Μόναχο που πήγα αργότερα, σε ένα παλιό αρχοντικό που νοίκιαζαν τα δωμάτιά του, μέναμε δύο Τούρκοι, δύο Έλληνες, δύο Ιρανοί, δύο Ιταλοί από το Τιρόλο και ένας ακόμη Έλληνας παντρεμένος με Γερμανίδα. Εκεί πλέον γνωρίζαμε αρκετά για το Μεσανατολικό, και το συζητούσαμε μεταξύ μας σε θεωρητικό επίπεδο. Από ό,τι θυμάμαι οι Τούρκοι και οι Ιρανοί δεν ήταν φανατισμένοι και συμφωνούσαμε ότι το σχέδιο διχοτόμησης των Ηνωμένων Εθνών στο μέλλον θα δημιουργούσε προβλήματα, όπως και συνέβη.

Ο εφιάλτης της τρομακρατίας

Το 1972, η ανθρωπότητα συγκλονίζεται από τη λεγόμενη **Σφαγή του Μονάχου**, που έγινε κατά

τη διάρκεια των **θερινών Ολυμπιακών Αγώνων**, όταν η παλαιστινιακή τρομοκρατική οργάνωση **Μαύρος Σεπτέμβρης** επέτρεψε στην **ισραηλινή αποστολή**, με τελικό απολογισμό 17 νεκρούς.

Στις **11 Σεπτεμβρίου 2001**, με την επίθεση στους **ίδιυμους πύργους**, η Αμερική γονάτισε στην τρομοκρατία και η ιστορία άλλαξε ρότα μέσα σε λίγα λεπτά. Ο φαύλος κύκλος της τρομοκρατίας συνέχισε διαρκώς να τροφοδοτείται και η πρόσφατη φονική επιδρομή της **Χαμάς** στο νότιο Ισραήλ, στις **7 Οκτωβρίου 2023**, επανέφερε με εκρηκτικό τρόπο το Παλαιστινιακό στην πρώτη γραμμή της διεθνούς πολιτικής. Το Ισραήλ ξεκίνησε **πόλεμο** στη **Γάζα** με σκοπό την εξόντωση της Χαμάς, εγχείρημα πολύ δύσκολο, αφενός γιατί μέλη της οργάνωσης κρύβονται μέσα στον άμαχο πληθυσμό και αφετέρου γιατί κάτω από τη Γάζα υπάρχει ένα ολόκληρο δίκτυο υπόγειων τούνελ, μια πραγματική πόλη κάτω από την πόλη.

Εκατό χρόνια συγκρούσεων

Οι μεταβαλλόμενες γραμμές στον χάρτη ενός μικρού τριγώνου ανάμεσα στην **Ανατολική Μεσόγειο**, τον ποταμό **Ιορδάνη** και την **Ερυθρά Θάλασσα**, με μεγάλη **γεωστρατηγική** αξία και τόπο των ιερότερων **μνημείων μουσουλμάνων, εβραίων και χριστιανών**, βοηθούν να κατανοήσουμε τα αίτια ενός και πλέον **αιώνα αντιπαράθεσης μεταξύ Αράβων και**

Εβραίων στην Παλαιστίνη.

Η περιοχή της Παλαιστίνης από τις **29 Σεπτεμβρίου 1923**, βρισκόταν υπό προσωρινή **βρετανική διοίκηση** με εντολή της **Κοινωνίας των Εθνών**, ύστερα από την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το **1917**, κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου, οι Βρετανοί, με τη **Διακήρυξη Μπόλφουρ**, υποσχέθηκαν τη δημιουργία μιας **«εθνικής εστίας»** για τους **Εβραίους** στην περιοχή της Παλαιστίνης. Στα επόμενα χρόνια χιλιάδες Εβραίοι μετακινήθηκαν και εγκαταστάθηκαν εκεί.

Μετά το ολοκαύτωμα, η πίεση για τη διεθνή αναγνώριση του εβραϊκού κράτους ενισχύθηκε. Ο νεοσυσταθείς **Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών**, το **1947** ψηφίζει την ιστορική **απόφαση**

Γράφει ο
Γύρων Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@gmail.com

181 με την οποία πρότεινε τη **διχοτόμηση της Παλαιστίνης** σε δύο διαφορετικά κράτη κατά γλώσσα, πολιτισμό και θρησκεία: ένα **αραβικό**, και ένα **εβραϊκό**, το Ισραήλ. Η **Ιερουσαλήμ** τέθηκε **υπό διεθνή έλεγχο**, ως «corpus separatum» (ξεχωριστό σώμα).

Τα αραβικά κράτη απέρριψαν την απόφαση, το **Ισραήλ**, στις **14 Μαΐου 1948**, κήρυξε την **ανεξαρτησία** του και οι γείτονες εισέβαλαν.

Το **1948** η **Βρετανία** αποφάσισε να **αποχωρήσει** από την Παλαιστίνη, εξαιτίας των έντονων συγκρούσεων Εβραίων και Αράβων.

Το 1948-49 το νεοϊδρυθέν κράτος του Ισραήλ, στον **Α΄ Αραβοϊσραηλινό Πόλεμο** νίκησε τους στρατούς πέντε αραβικών κρατών.

Κληρονομιά αυτού του πολέμου είναι η ανοιχτή πληγή του Παλαιστινιακού, που εξελίχθηκε σε “ενεργό τεκτονικό ρήγμα”. Οι διαδοχικές “αφυνίσεις” του προκαλούν άλλους **τρεις Αραβοϊσραηλινούς Πολέμους** με την εμπλοκή των μεγάλων δυνάμεων:

- Την **κρίση του Σουέζ**, το **1956**,
- Τον **πόλεμο των Έξι Ημερών**, το **1967** και
- Τον **πόλεμο του Γιομ Κιπούρ**, τον Οκτώβριο του **1973**.

Το **1987** οι Παλαιστίνιοι εξεγέρθηκαν στην **πρώτη Ιντιφάντα** [Ιντιφάντα: **τίναγμα, εξέγερση**, ονομάστηκε και πετροπόλεμος, επειδή οι νεαροί μουσουλμάνοι χρησιμοποιούσαν κυρίως πέτρες και άλλα αυτοσχέδια όπλα για να αντιμετωπίσουν τον προηγμένο τεχνολογικά Ισραηλινό στρατό] και το **2000-2005** στη **δεύτερη Ιντιφάντα**.

Μια χαινούσα πληγή

Η φαινομενική ηρεμία των τελευταίων τριάντα χρόνων, δημιούργησε την αυταπάτη ότι το πρόβλημα της Μέσης Ανατολής, παρότι άλυτο, ήταν διαχειρίσιμο. Οι Ισραηλινοί, βέβαια, ουδέποτε θεώρησαν δεδομένη την ασφάλειά τους. Τίποτα, όμως, στην 75χρονη ιστορία της χώρας, δεν μπορούσε να τους προετοιμάσει για τη σφαγή του περασμένου Οκτωβρίου.

Το σοκ είναι ακόμη πιο μεγάλο, καθώς οι πανίσχυρες **ισραηλινές υπηρεσίες πληροφοριών απέτυχαν** να προβλέψουν την επίθεση. Κάτι ανάλογο συνέβη το 1973, όταν η Αίγυπτος και η Συρία εξαπέλυσαν ταυτόχρονες αιφνιδιαστικές επιθέσεις στην αργία για την ιερότερη μέρα του εβραϊκού εορτολογίου. Όμως ο αριθμός των νεκρών αμάχων στον πόλεμο εκείνο ήταν πολύ διαφορετικός. Το **1973** οι εισβολείς επιδίωκαν να **καταλάβουν εδάφη**, όχι να σφαγιάσουν τον άμαχο πληθυσμό. Οι 2.656 Ισραηλινοί νεκροί του πολέμου του 1973 ήταν όλοι στρατιώτες, αντιθέτως αυτή τη φορά, μόλις **13%** των θυμάτων της επίθεσης της Χαμάς ήταν εν ενεργεία στρατιωτικό προσωπικό.

Χαμάς

Έτσι η Χαμάς μίγηε ξαφνικά στο καθημερινό λεξιλόγιό μας και δυστυχώς, ως φαίνεται, θα μείνει για καιρό ακόμη. Είναι μια **εθνικιστική παλαιστινιακή σουνιτική παραστρατιωτική οργάνωση** και **πολιτικό κόμμα** που κατέχει σήμερα την πλειοψηφία των εδρών του εκλεγμένου νομοθετικού συμβουλίου στην Παλαιστινιακή Εθνική Αρχή και έχει τον έλεγχο της Λωρίδας της Γάζας.

Για το Ισραήλ και τους δυτικούς συμμάχους του, η Χαμάς είναι μια τρομοκρατική οργάνωση και αντιπροσωπεύει το «απόλυτο Κακό».

Για σημαντική μερίδα του παλαιστινιακού λαού και ευρύτερα του μουσουλμανικού κόσμου, το «Ισλαμικό Κίνημα Αντίστασης», όπως είναι ο επίσημος τίτλος της οργάνωσης, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του παλαιστινιακού, εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος και την πιο μάχιμη δύναμη αντίστασης στην ισραηλινή κατοχή. Διαθέτει εκτεταμένα προγράμματα κοινωνικής προπαγάνδας και έχει αποκτήσει δημοτικότητα στην παλαιστινιακή κοινωνία με τη δημιουργία νοσοκομείων, εκπαιδευτικών συστημάτων, βιβλιοθηκών και άλλων υπηρεσιών σε όλη τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας.

Διαβάζοντας διάφορα για να γράψω αυτό το άρθρο, συνάντησα τον όρο **“νέο πολιτικό Ισλάμ”** που μου ήταν άγνωστος, φαντάζομαι όπως και στους περισσότερους αναγνώστες και απάντησε στην απορία μου, πώς π.χ. στο Ιράν, μια χώρα με παλιό πολιτισμό και ιστορία, επικρατεί ένα θεοκρατικό καθεστώς, δικτατορικού τύπου με καταπίεση των γυναικών και αστυνομία ηθών, στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης και της παγκοσμιοποίησης.

Το πολιτικό Ισλάμ

Η μαζική χρήση του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι επαναστάσεις της Αραβικής Άνοιξης και οι στρατιωτικές επεμβάσεις της Δύσης στη Μέση Ανατολή έχουν δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την **παγκοσμιοτικοποίηση** (globalization) του **πολιτικού Ισλάμ**.

Οι περισσότεροι ισλαμιστές **δανείζονται**, «**ισλαμικοποιούν**» και τελικά **εφαρμόζουν παγκόσμιες ιδέες** και έννοιες που τους παρέχουν μεγαλύτερη νομιμοποίηση και τους καθιστούν περισσότερο δημοφιλείς.

Το νέο πολιτικό Ισλάμ χαρακτηρίζεται από ετερογένεια και πολυμορφία, διότι περιλαμβάνει στους κόλπους του τρεις μεγάλες ομάδες. Η πρώτη σχετίζεται με **ακτιβιστικές οργανώσεις**, όπως το Hizb ut-Tahrir, που **κινητοποιούν ειρηνικούς** πιστούς για την υπεράσπιση του Ισλάμ από ντόπιους και ξένους «εχθρούς». Παρά την πρόθεσή τους να επιβάλουν το ισλαμικό δίκαιο, οι ακτιβιστές αναφέρονται συχνά στα ανθρώπινα δικαιώματα των μουσουλμάνων που παραβιάζονται από τους Δυτικούς και διάφορα φιλοδυτικά καθεστώτα. Η δεύτερη αφορά τα **ισλαμιστικά κόμματα**, όπως το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης στην Τουρκία και το Al-Nahda στην Τυνησία, που **συμμετέχουν στη δημοκρατική διαδικασία** και επιδιώκουν να αλλάξουν το πολιτικό σύστημα εκ των έσω. Ο πολιτικός τους λόγος υποστηρίζει την πλειοψηφική δημοκρατία και στηλείτε τις πρακτικές των φιλοδυτικών πολιτικών δυνάμεων. Η τρίτη απαρτίζεται από **ένοπλες οργανώσεις**, όπως η **Χεζμπολάχ** και το **Ισλαμικό Κράτος**, που χρησιμοποιούν πολιτική βία για να επικρατήσουν εναντίον των αντιπάλων τους. Όσο περιεργο και να ακούγεται, Σουνίτες και Ζίτες μαχητές προτάσσουν την έννοια της δικαιοσύνης για να εξηγήσουν την προσπάθεια εξόντωσης όσων δεν ενστερνίζονται τις σεχαριστικές τους απόψεις.

Αυτές οι τρεις ομάδες πλέον συγκροτούν ένα νέο πολιτικό Ισλάμ που βρίσκεται σε μια διαρκή **διαλεκτική σχέση** με τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Παρά τα αντιθέτως λεγόμενα, οι ισλαμιστές του 21ου αιώνα δεν έχουν περιχαρακωθεί ιδεολογικά διότι μιλούν τη γλώσσα των **ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, της **δημοκρατίας** και της **δικαιοσύνης**. Με άλλα λόγια, ο δυτικός κόσμος προσπάθησε να διαδώσει ιδέες και έννοιες που τώρα οι νέοι ισλαμιστές σχετικοποιούν και εργαλειοποιούν για να προωθήσουν τους στόχους τους. Το πολιτικό Ισλάμ οραματίζεται μια κοινωνία όπου η εκκοσμικευμένη μειοψηφία θα υποταχθεί στη θρησκευόμενη πλειοψηφία, τα ανθρώπινα δικαιώματα (όπως ορίζονται από την ισλαμική παράδοση) θα επιβάλλονται και η ισλαμική δικαιοσύνη θα κυριαρχεί.

Η δημόσια συζήτηση στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ σχεδόν μονοπωλείται από απόψεις που δαμινοποιούν το πολιτικό Ισλάμ. Για την ακρίβεια, υπάρχει μεγάλη **καχυποψία** γύρω από τις ισλαμικές οργανώσεις και κόμματα και πολλοί αντιμετωπίζουν τον ισλαμισμό ως μια a priori απειλή που πρέπει να αντιμετωπιστεί αποφασιστικά. Σε αυτό βέβαια, έχει συμβάλει η **έξαρση της ισλαμιστικής τρομοκρατίας** μετά τα τραγικά γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Τα αίτια της ποικίλλουν ανάλογα με την περίπτωση. **Κρίση ταυτότητας της δεύτερης και τρίτης γενιάς μουσουλμάνων** της Ευρώπης, **ταξικές αντιθέσεις** και **κοινωνικός αποκλεισμός, ρατσισμός** εναντίον όσων προέρχονται από τη Μέση Ανατολή και την Αφρική. Η Ευρώπη δεν κατόρθωσε να ενσωματώσει τους μουσουλμάνους πολίτες της που τώρα νιώθουν αποξενωμένοι. **Η τρομοκρατία είναι ένα σύνθετο φαινόμενο και δεν χωρούν απλουστεύσεις**.

Όμως, η παγκοσμιοποίηση δεν έχει παραγάγει μόνον ομοιογένεια εντός του πολιτικού Ισλάμ. Αντιθέτως, οι **ισλαμιστές** είναι περισσότερο **διαιρεμένοι** και **πολωμένοι** από ποτέ. Για παράδειγμα, ο ανταγωνισμός που υπάρχει σήμερα ανάμεσα στη Μουσουλμανική Αδελφότητα και τους Σαλαφίτες στην Αίγυπτο, του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) και του κινήματος Γκιουλέν στην Τουρκία, και της αλ-Κάιντα με το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ISIS) δείχνει τον **κατακερματισμό** του πολιτικού Ισλάμ σε τοπικοποιημένες οργανώσεις που πολεμούν για πολιτική και ιδεολογική επικράτηση.

Παρά τις ατέλειές της, η **ισλαμοδημοκρατία** έχει **ριζώσει** στη **Μέση Ανατολή**. Νέα ισλαμιστικά κόμματα έχουν ιδρυθεί που επιδιώκουν την ανάμειξη δημοκρατίας και Ισλάμ. Γι’ αυτό, οι ισλαμιστές στο **Μαρόκο** (Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης), τη **Λιβύη** (Συμμαχία Εθνικών Δυνάμεων) και την **Ιορδανία** (Μέτωπο Ισλαμικής Δράσης) έχουν υιοθετήσει νέα πολιτική ατζέντα, δίνοντας **έμφαση** στον **πλουραλισμό**, την **ανεκτικότητα** και την **οικονομία**.

Η “συγκατοίκηση” φαίνεται να είναι εφικτή εφόσον οι ΗΠΑ και οι άλλες χώρες της Δύσης αναγνωρίσουν ότι το νέο πολιτικό Ισλάμ είναι ένα κίνημα που έχει συνενώσει επιμέρους κινήματα, έχει υποστεί αλλαγές και επιδράσεις και ήρθε για να μείνει.

Εν κατακλείδι

Είναι πολύ δύσκολο να εκφέρει κανείς γνώμη για το πώς θα εξελιχθεί ο πόλεμος στη Γάζα μετά την απόφαση του Ισραήλ να ξεριζώσει τη Χαμάς.

Η 30ετής ειρηνευτική διαδικασία μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων είναι γεμάτη αποτυχίες. Μια αναβίωση των διαπραγματεύσεων θα ήταν εξαρχής καταδικασμένη χωρίς, τουλάχιστον, τρεις βασικές **αλλαγές**.

Η πρώτη είναι η **νέα ηγεσία**. Τα πολιτικά κόμματα εκατέρωθεν του σημερινού πολέμου στη Γάζα είναι τα ίδια που εργάστηκαν για να χαλάσουν την εκκολλημένη ειρηνευτική διαδικασία πριν από 30 χρόνια: πρέπει να φύγουν.

Η επόμενη είναι μια προσπάθεια να γίνουν οι **διαπραγματεύσεις αξιόπιστες**: και οι δύο πλευρές αμφιβάλλουν όλο και περισσότερο για την ειλικρίνεια της άλλης. Τέλος, και οι δύο πλευρές χρειάζονται **κίνητρα** για να συνάψουν συμφωνία. Οι **Παλαιστίνιοι** πρέπει να αισθάνονται ότι το **κράτος** τους είναι **βιώσιμο**, και οι **Ισραηλινοί** πρέπει να αισθάνονται ότι το δικό τους θα είναι **ασφαλές**.

Για να υπάρχει ελπίδα, τόσο οι Ισραηλινοί όσο και οι Παλαιστίνιοι χρειάζονται νέους ηγέτες.

Ευχή όλων είναι αυτή τη χρονιά να τερματιστούν οι δύο πόλεμοι στην ευρύτερη “γειτονιά” μας, την Ουκρανία και τη Γάζα, που αυτή ειδικά απειλεί να κλιμακωθεί σε ευρύτερο περιφερειακό πόλεμο, που θα μπορούσε να εμπλέξει μεγάλες δυνάμεις, με ανυπολόγιστες επιπτώσεις στη διεθνή οικονομία και την παγκόσμια ασφάλεια.

Πηγές: Μάνος Καραγιάννης, Το Νέο Πολιτικό Ισλάμ, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2022, Μπαρμπά-Googis, Η Καθημερινή.